

BIRÓ ISTVÁN

240 éves a makói görögkatolikus templom

„A jelennek alapja a múltban gyökerezik, s a jelen előkészíti a jövőt” – írja Juhász György kántortanító
1878-ban, templomunk fölszentelésének
100. évfordulóján.

Az 1526-os mohácsi vész után hazánk több mint másfél évszázadig a török uralma alá került, az addig virágzó városok nagy részét elpusztították. A Szegedtől harminc kilométerre fekvő Makó is ennek lett áldozata. A megszálló hatalom csak 1718-ban hagyta el a várost.

A görög szertartású katolikusok létszáma ekkor még csekély, ezért a római katolikus közösség részeként éltek, mert sem templomuk, sem lelkipásztoruk nem volt. 1740-re olyan tekintélyes lett a hívek közössége és anyagi helyzete, hogy a közösség vezetője, Sáfrán Demeter imaház építésébe kezdett. Stanislavich Miklós csanádi püspök 1743-ban ruszinokat telepített Makóra. Dr. Janka György alapos munkájának köszönhetően ma részletesen olvashatunk a kezdeti nehézségekről és belső feszültségekről. Makón ugyanis jelentős román ajkú unitus élt, akik románul végezheték a szertartásokat, szemben a magyarokkal, akik csak szlávul. De nemcsak nyelvi ellentétek voltak az unitus közösségen belül, hanem nemzetiségiek is.

1747. január 6-án a közösség vezetője a kántorral és a gondnokkal gyalog indult Temesvárra a csanádi püspökhöz – mint Makó földesurához –, hogy a templom számára földterületet kérjen. Három hónap múlva megkapták ősünk azt a területet, ahol a templomunk ma is áll. 1748-

ban már egy zsindeletű, vályogfalú templomban imádkozhattak. Ekkor indították el az iskolájukat is, amely egészen az 1948-as államosításig az egyház intézménye volt.

Sáfrán Demeter, majd Papp Demeter után a közösség a nagyváradi püspökhöz fordult, hogy Kövesdi Mihály kántortanítót szentelje föl számukra papnak. Ettől kezdve Makó a nagyváradi püspök fennhatósága alá került.

A közösség évről évre gyarapodott, és látva, hogy a város többi felekezete templomot épít, ősünkben is felmerült a vágy egy saját kötemplom iránt. Húsz családfő ezért úgy döntött, hogy kétheti kaszálásból gyűjtött napszámát ajánlja föl azért, hogy a keleti rítusú katolikusoknak is legyen kötemploma Makón, ám az összeg kevésnek bizonyult. Elszántságuk nem ismert akadályt, ezért Mária Teréziához fordultak segítségért. A kérésük meghallgatásra talált, így Sarkadi Matuz parókus vezetésével 1776-ban megkezdődhetett a templom építése. 1778. október 13-án (ónaptár szerint október 1-jén) az Istenszülő oltalmának tiszteletére szentelték föl a templomot.

1844-ben a templom tetejére zsindelet helyett cserép került, és új toronysisakot kapott. Ebben az esztendőben látogatta meg a közösséget Erdélyi Vazul makói születésű nagyváradi püspök (1794–1862), aki az ezüstoffoglatú faragott keresztet hozta ajándékkul.

Fölszentelésének 100. évfordulójára a templomot 1878-ban kibővítették, mivel kicsinek bizonyult: új kórus, toronyfölgjáró és sekrestye épült, amely Janka György parókus vezetésével 1978-ban, majd 2010-ben ismét megújult.

A centenáriumba készített emlékirat beszámol arról, hogy ebben az időben már magyarul végzik a szertartásokat, a fordítást helyi használatra a kántor, Brezán Demeter készítette el.

A templom belsejében rokokó stílusú ikonosztáz található, ami sokáig az egyszerű belső egyetlen dísz volt, miután a mennyezet eredeti festése megsemmisült. Az ikonosztáz 1887-ben megsérült, amikor villám

Az épület főbejárata fölött emléktábla található: „Isten dicsőségére építtette dicső emlékü Mária Terézia császár s királynő 1778-ban a görög katolikus híveknek. Belsőség megújított 1887-ben.” Az épület műemléki védeltséget élvez.

A kezdeti időktől Makó volt a mai Dél-Alföld régió görögkatolikus központja, filiaként Szeged is hozzá tartozott. A 20. század elejére úgy megerősödött a szegedi közösség, hogy 1936-ban saját lábra állt. A makói ma is az egyik legnagyobb területű parókia. Fél Csongrád és teljes Békés megye lelkipásztori gondozására van bízva. Battonyán saját görögkatolikus templomunk van, a többi városban a helyi római katolikus templomban végzünk évi kéthárom alkalommal Szent Liturgiát (Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Szarvason, Békéscsábán, Orosházán és Gyulán).

Az egykor virágzó lelki és közösségi élet, amely a kápláni szolgálatot is megkívánta, megsínylette a rendszerváltást. Az ősi közösségnek, az egykori nagynevű görögkatolikus családoknak

egyaránt. Ennek egyik legjobb példája a különböző állami rendezvényeken és ökumenikus imaalkalmakon túl a Múzeumok Éjszakájához kapcsolódóan életre hívott „Templomtúra két keréken” nevet viselő este. A város bátor keresztényei összjönnek, hogy egy éjszakai kerékpározás alkalmával végigjárják a város imádságos helyeit.

Legnagyobb örömöm mégis az, hogy úgy tudunk a római katolikus testvéreinkkel közösséget alkotni ezen a területen, amelyet korábban sehol nem tapasztaltam. Templomunk címünnepe ihlette azt a kezdeményezést, hogy október 1-jén latin rítusú testvéreinkkel templomunkban köszöntjük az Istenszülőt, és közösen virrasztva kérjük védelmét a közösségeinken túl városunkra is. Felemelő érzés volt számomra idén a majdnem teljesen megtelt templomban énekelni az akathisztoszt és imádkozni a rózsafüzért.

2016-ban azzal a céllal szerveztünk hangversenyt a templombúcsúnkhoz kapcsolódóan, hogy minél többeknek el tudjuk vinni az öröm-

csapott a templomba. A mai képeket a makói származású és itt nyugvó Gosztincsár Ferenc festette. Főoltára téglapítmény, befalazott ereklyés kővel, szentségházzal.

1933-ban Kis Szent Teréz tiszteletére a hívek adományából mellékoltárt készítettek, amely Choma József makói születésű miskolci festő alkotása. A templomot 1928-ban az ugyancsak makói Torma Imre festette ki neobarokk stílusban.

A templom további érdekessége a téglakerítés, mely több mint kétszáz éves múltjával egyedülálló a maga fajtájában.

sok esetben már csak a történetével találkozhatunk. A város demográfiai hanyatlásával párhuzamosan fogy a görögkatolikusok létszáma is. A modern kor számlájára irhatóan pedig soha nem látott közöny nehezíti a gyarapodást.

Ha valaki útra kel és ellátogat Makóra, a város egykori dicső múltjával, élni akaró jelenével találkozhat. Ezt a lelkületet találja a templomban is. Bár maroknyi a közösség, mégis élni és éltetni akar. A múltját nem akarja feledni, a fiatalokat pedig nem akarja elengedni, amely munkában szüntelenül keresi a közösséget a város különböző felekezeteivel és vezetésével

a karácsonyi műsorban pedig tizenöt-húszan vesznek részt. A legnagyobb siker számunkra a napközis tábor, melyen 2018 nyarán közel negyven gyermek vett részt. Az általános iskolai hittanórák mellett már a középiskolások és egyetemisták számára is van ifjúsági hittan, az idősebb korosztálynak pedig bibliakört indítottunk.

Jövőbeni terveink között három dolog szerepel: látva a Békés megyében lévő görögkatolikus hívek igényét, elengedhetetlen számukra egy olyan közösség, melyben gyümölcsözően élhetik meg Krisztushoz tartozásukat. Reméljük, hamarosan szervezőelkészítés alakulhat számukra. Nagyon fontos lenne a templom szekcióinak restaurálása is és a kerítés egykori méltóságának visszaállítása. Azt is tudjuk, hogy egy közösség akkor tud hosszú távon együtt maradni, ha van „otthona”, ahol a vendégeit is fogadhatja, így harmadikként egy közösségi ház is a vágyaink között szerepel, ahol majd a hozzánk érkezőket is fogadhatjuk.

hírt, és hogy híveink erősödjenek öntudatukban, büszkéik lehessenek arra, hogy ők Makón görögkatolikusok. Akkor a Szent Efrém férfikar adott koncertet. A rendezvényből hagyomány lett, s az idei – immár harmadik – hanghívatot a Lautitia gyermekkarával tartotta a világhírű férfikórus, amelyre ismét megtelt a templomunk.

Makó egy különleges – alföldi – egyházkerület része. Szegeddel, Szolnokkal és Kecskeméttel baráti a kapcsolatunk, egymás rendezvényeit minden alkalommal közösen ünnepeljük. Ezeket a közösségeket a hitestvéri összetartozáson túl sok esetben családi kötelékek is erősítik. A közelség miatt külön is ki kell emelnem a szegediekkel való kapcsolatunkat, hiszen az országnak ebben a szegletében egymást erősítve küzdünk a mindennapok kihívásaival.

Az egykor virágzó, de az ideológiai és társadalmi rombolás által megtépázott maroknyi közösség él! Ennek tanúja az, hogy több mint száz gyermek vesz részt az alapfokú oktatási intézményekben szervezett hitoktatáson. Az oltár körül minden alkalommal négy-öt gyermek szolgál,

